

Louter manoeuvres? Aanvankelijk zeker niet: wie er, als Woltersom, in '40 en '41 van overtuigd was dat Duitsland niet meer verslagen kon worden, was alleen maar oprecht wanneer hij het Nederlandse bedrijfsleven opwekte, zich op Duitsland te oriënteren. In die visie werden de Nederlandse belangen het best verdedigd door in beginsel met Duitsland samen te werken. Met de krijgskansen wijzigde zich die visie: in een later stadium wenste Woltersom de Nederlandse belangen te verdedigen door, voorzichtig overigens en zonder enige aanraking met de illegaliteit, Duitsland tegen te werken. En een gelukkig toeval wilde dat zowel in die eerste als in die tweede fase datgene wat Woltersom voor de Nederlandse belangen hield, samenviel met wat hij als zijn privé-belangen zag. Er waren er meer zoals hij.

★

De instructies van Funk en Goering leidden er toe dat Fischböck met spoed de oprichting van een Nederlandse *Wirtschaftskammer* ter hand ging nemen. Voor de reorganisatie van het bedrijfsleven alsmede van de bestaande Kamers van Koophandel was een Organisatie-Commissie nodig. Aanvankelijk was het de bedoeling dat Seyss-Inquart een daartoe strekkende regeling zou uitvaardigen, maar deze had er geen bezwaar tegen, integendeel: zag er voordelen in, dat Hirschfeld zulks deed. Hirschfeld deed dat graag: hem leek het aanbevelenswaardig dat deze zaak van meet af aan door Nederlandse instanties geregeld werd. De richting waarin van Duitse zijde gedacht werd, was hem sympathiek; duidelijke, alle ondernemers omvattende organisaties van het bedrijfsleven kwamen hem al enkele jaren wenselijk voor en niet minder wenselijk leek het hem dat het bedrijfsleven zelf zoveel mogelijk handelend zou optreden – hij was een tegenstander van alles wat naar 'staats-socialisme' zweemde. Eind oktober '40 verscheen dus een besluit, niet van Seyss-Inquart maar van Hirschfeld¹, waarvan artikel 1 bepaalde dat de 'opbouw van een zelfstandige organisatie ter ontwikkeling van het bedrijfsleven' taak was van de secretaris-generaal van handel, nijverheid en scheepvaart; wie opzettelijk in strijd zou handelen met de daartoe uit te vaardigen voorschriften of beschikkingen, zou met maximaal vijf jaar gevangenisstraf of f 100 000 boete gestraft kunnen worden. Dat loog er niet om.

De opbouw van de nieuwe organisatie werd vervolgens aan een Organisatie-Commissie toevertrouwd die evenwel niet door Hirschfeld maar in

¹ VO 206/40 (*Verordeningenblad*, 1940, p. 594-96).